

5

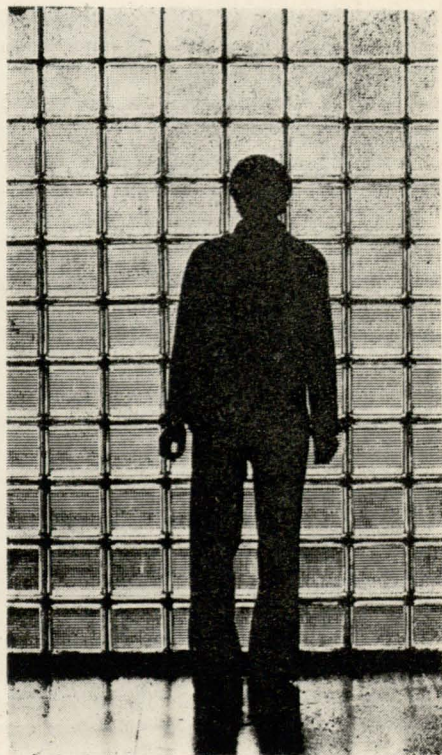
Ryszard Gieryszewski

Biuro Wystaw Artystycznych, Jelenia Góra, ul. 15 Grudnia 8
Październik—Listopad '84

6

Ryszard Gieryszewski

grafika
malarstwo

Tak bardzo ostatnio nagradzana twórczość Ryszarda Gieryszewskiego wcale nie jest efektowna. Ba, jest właściwie zaprzeczeniem tego wszystkiego co w grafice od wielu już lat jest popisem i pokazem — wielki format, wielokolorowość, zaskakujące efekty warsztatowe, użycie fotografii w technikach serigraficznych i litograficznych, rozbudowanie motywów i wątków fabularnych, dynamiczność, nastrojowość, zagadkowość, monstrualność, groteskowość. Tego właśnie wszystkiego u Gieryszewskiego nie ma. Prawda, jest znakomity, wysmakowany, wywodzący się z drzeworytu warsztat, nie zaskakuje on jednak, nie narzuca się nachalnie oglądającemu, podoba się fachowcom, specjalistom, nie stanowi jednak popisu, nie ma imponować sam sobą, nie jest — jak to często bywa ostatnio — sam w sobie tematem. Nie ma wielobarwności, jak na grafikę przystało, jest tylko czerń i biel, pełna czerń farby i czysta biel kartki. Czasem zaś tylko sama biel lub sama czerń. Wtedy zwykle przez Gieryszewskiego stosowany odcisnięty relief określa formę, a zafamujące się na nim światło lekko zaciemnia lub rozjaśnia powierzchnię grafiki. Kompozycją rządzą reguły surowe. Nie jest to jednak asceza jednej linii czy jednego zadrzanięcia formą — przeciwnie. Nasylenie

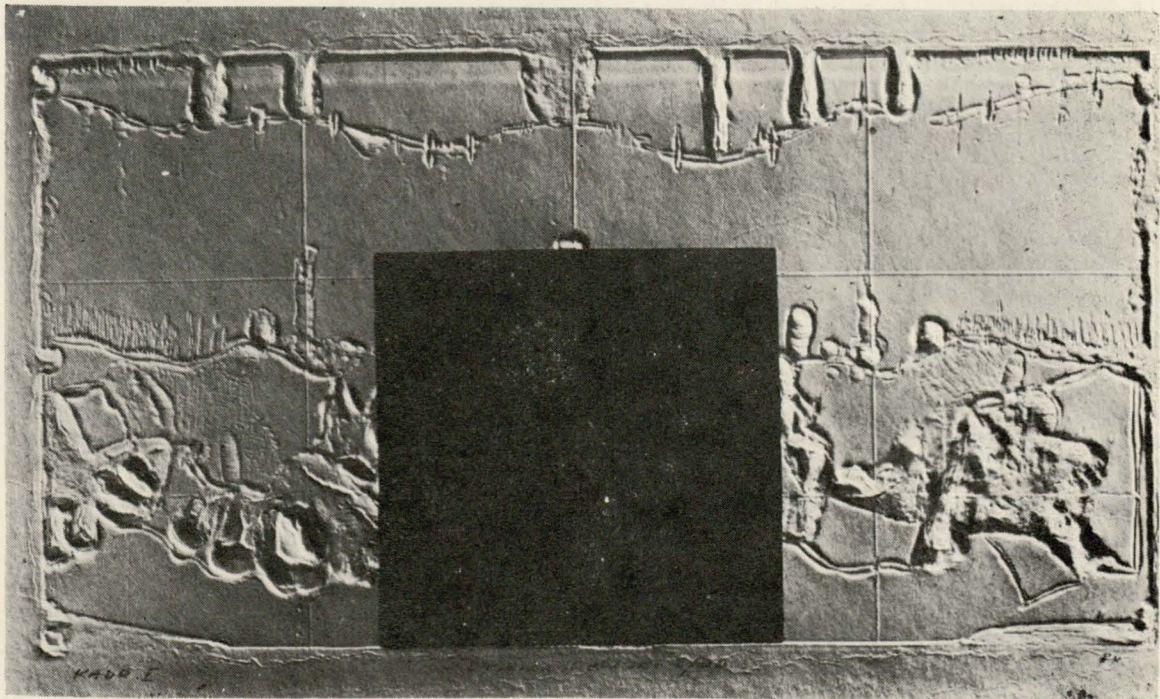
8

powierzchni jest tu: znaczne, jest ona zapelniona, zagęszczona. Surowość reguł wynika z konsekwentnego geometrycznego podziału, zawartego w najprostszej i jednoznacznej decyzji, sprowadzonego do pionu, do prostokąta i częściej kwadratu. Wyjątkowo tylko zjawi się ustawienie diagonalne ale powstaje ono przez odwrócenie o 45° kwadratu. Wszystko jest więc w tej budowie proste i mocne. W tym samym stopniu czy mamy do czynienia z jedną formą czy z bardzo częstym jej powtarzaniem, multiplikowaniem, znów w rygorystycznie ustawionych seriach. Mogłoby się wydawać pozornie, po przeczytaniu tego opisu, że w twórczości Ryszarda Gieryszewskiego mamy do czynienia z abstrakcją geometryczną i to traktowaną w sposób dogmatyczny, z jakimś zapóźnionym i wykorzystanym w grafice naśladownictwem de Stijl'u. Nic bardziej fałszywego. Ów arbitralny, geometryczny podział zostaje w sposób najdelikatniejszy, nieraz po chwili dopiero zauważalny złamany przez istnienie form płynnych i organicznych, zróżnicowanych, wnoszących w to, co jest niezmienną wydawałoby się regułą element niespodzianki, podporządkowanego statycznej całości lecz przecież ważnego ruchu. Pojawiają się formy biologiczne, przynoszą nowy inny świat, łamią geometryczne zasady, są opowieścią o czymś innym, dokumentem nie abstrakcyjnych reguł, lecz życia. Idźmy dalej. Wśród owych biologicznych form wyróżniony nagle odcisk, nieraz pojedynczy, nieraz powtarzający się i również zmultiplikowany, czasem jakby przekreślający geometryczną formę, na niej się rysujący — ślad przebiegu linii papilarnych, odbicie palca. Więc wszystko ulega zmianie. To już nie relief sam dla siebie jako doskonałość techniczna, to nie graficzna decyzja czerni i bieli, to nie geometryczny podział — symboliczny przekaz procesu myślenia i podporządkowania świata, to odcisk, ślad człowieka — najprostszy i konwencjonalnie najbardziej indywidualny. Ów ślad raz jest podporządkowany rygorom, wpisany w geometrię, jej poddany, kiedy indziej znów ją przekreśla, przebija, odznacza się ponad nią, nabiera znaczenia, wszystko sobie podporządkowuje. Ślad człowieka, ślad istnienia. Ledwie uchwytne lecz na zawsze pozostający. Czasem rozmieszczony, jakby ironicznie, w prostokątach niby wielka wyklejka, tableaux portretowych zdjęć. Czasem zaś nie tylko ślad palca, ale i uproszczone, sprowadzone prawie do znaku ludzkie sylwety. Sztuka zawsze była zatrzymywaniem czasu, dokumentem istnienia, który przetrwa. Dokumentem życia od życia trwalszym. Najprostszą drogą przedłużenia, przekazu, a więc przetrwania. Taką pełniła zawsze, najmocniej podporządkowana była temu i niemal tylko temu zmysłowi sztuka egipska, ale także każdy portret, każdy obraz wydarzenia, każdy ślad ręki. Te stwierdzenia są banalne, ale nie jest banalny ów odcisk palca zamknięty w formie najprostszej. To ślad istnienia, ale i odcisk istnienia, odcisk życia w materii nieożywionej — znów powracamy do rudymentalnych cech sztuki. Gdy w nieożywionej materii odbija się i zaznacza życie. Tak to proste, tak to oczywiste, tak znów banalne. A przecież musiało być największym zaskoczeniem tam kiedyś, na początku, przed trzydziestoma tysiącami lat, gdy kilka kresek wrytych na skale stało się nagle obrazem zwierzęcia, powołaniem do istnienia, życiem.

Grafiki Ryszarda Gieryszewskiego są niezwykle proste, ciche, pozbawione patosu, pozbawione gadulstwa. Ich formy surowe — tylko czerń i tylko biel, tylko pion i tylko poziom, tylko kwadrat i tylko jeden odcisk istnienia, odbicie palca. O rzeczach podstawowych mówią w sposób jasny i oczywisty, tak najpoważniej i najsurowiej. Mało efektowna to sztuka i do prawd najprostszych sięgająca. Ale właśnie do tych prawd banalnych, o których w zgiełku i szumie świata, w natłoku informacji i w nerwowej za przemijającym pogoni, zwykliśmy zapominać dokładnie.

MACIEJ GUTOWSKI

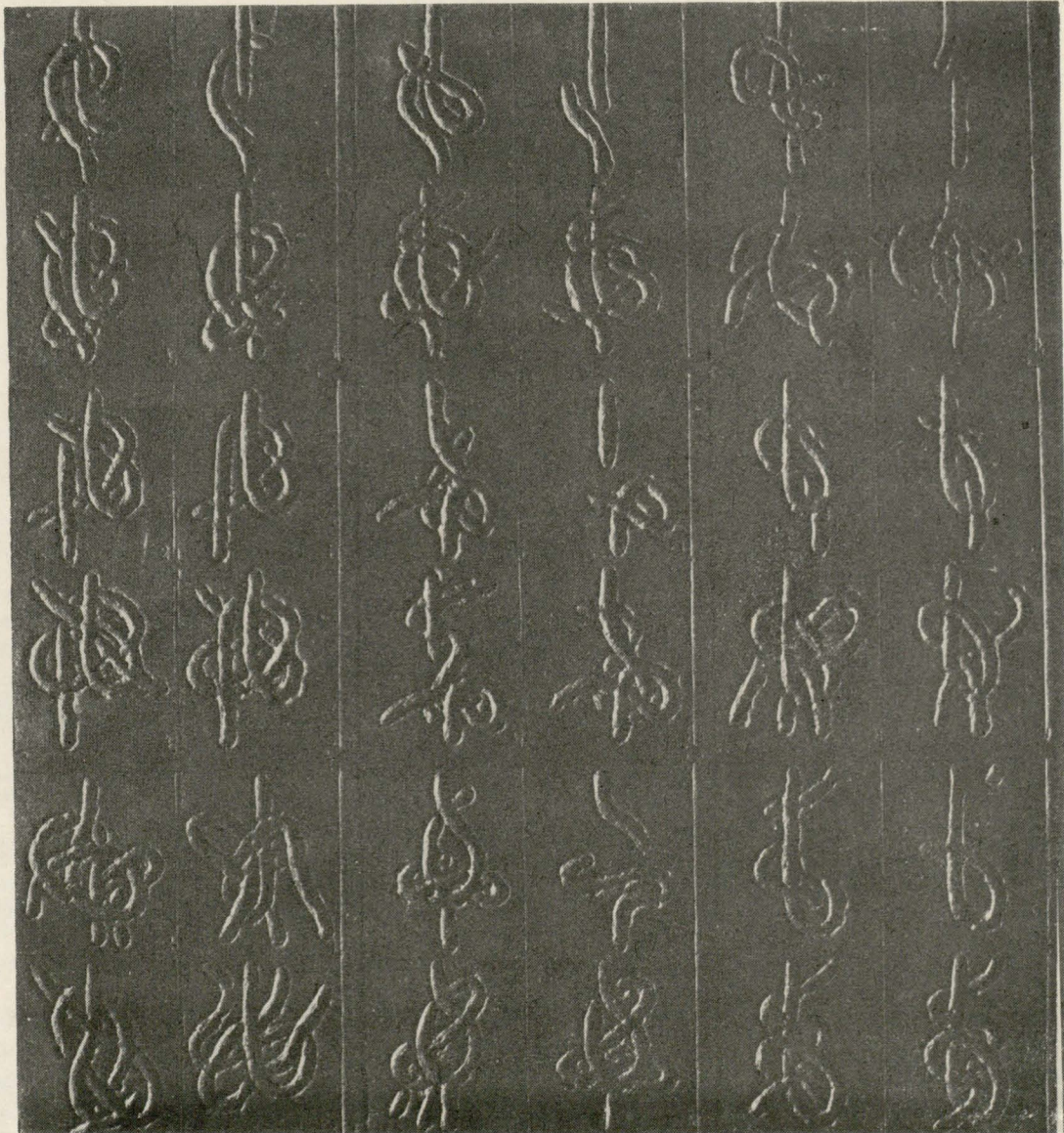
Tekst z tygodnika Kultury 1979

Ryszard Gieryszewski's works which have recently won so many prizes are by no means spectacular. What is more, they stand in direct opposition to all those smart and flashy displays characteristic for graphic art of the last decades with their huge planes, colourfulness, unexpected techniques, the use of photography in serigraphy and lithography, elaborated themes and plots, their dynamism, romantic moods, mysteriousness, monstrosity and absurdity. None of these is to be found in Gieryszewski. One surely notices his superb and sophisticated workmanship derived from wood engraving but it neither surprises nor overwhelms the viewer; while appreciated by specialists and connoisseurs, it does not try to impress by its mere virtuosity and technical self-centeredness. Instead of colours one only finds blackness and whiteness, as is proper graphic art: deep black paint and pure whiteness of paper. Sometimes a plane is uniformly black or uniformly white, the form being defined by means of relief — like projections which catch the light to produce effects of lighter or darker patches. The composition is subjected to rigid rules. But there is no asceticism of a lonely line or of a mere allusion to form. On the contrary the plane is amply filled, it is rich and dense.

Its discipline consists in strict geometrical divisions resulting from simple and univocal decisions about the choice of either vertical or horizontal arrangements, rectangular or, more frequently, of square forms. Diagonal compositions are rare and are always produced by twisting a square aslant. So the structure as a whole is simple and strong. This is true of both single forms and those which are repeated or multiplied but always arranged in orderly series. The above description might suggest some dogmatic variation of geometrical abstraction: a belated graphic imitation of the De Stijl style. This, however, is by no means true. Gieryszewski's arbitrary geometrical divisions are always subtly broken — in a way sometimes barely noticeable at first sight by the presence of fluid organic forms whose diversity disturbs the seemingly stable pattern by introducing an element of something unexpected or of a movement which is no less important by being subordinated to the general static order. These biological forms create a new and different world which overrules geometrical principles; they tell stories which are not documents of abstract rules but of life.

Let's follow this line. Among biological forms one suddenly encounters a distinct impression — of individual or multiplied fingermarks or prints — as if emphasizing the overlapping geometrical form. So there is no stability. This is not a mere masterpiece of relief — making technique, a graphic decision in black and white or a geometrical composition conveying the process of putting the world in order in symbolic terms but a simple and conventional imprint of an individual human being. This imprint may conform to rigorous geometrical rules but it may also overwhelm and destroy them to acquire superior rank and importance. A trail of a human being and of life itself. Barely visible but unerasable. Ironically enough, those imprints are sometimes arranged in square rows like in a tableaux of photographic portraits. Instead of fingermarks one sometimes encounters simplified human forms. Art has always endeavoured to perpetuate vanishing time. To produce documents of life more durable than life itself. In order to prolong, to convey and thus to survive. This function which was overimportant in Egyptian art is actually connected with every portrait, every image and every imprint. However obvious this statement may sound, there is nothing obvious about an imprint of a human hand. It is both a trail and an impression of existence left by life on a piece of lifeless matter. Which brings us back to the rudiments of art. For in art life is reflected by and impressed on lifeless matter. This may sound like another obvious idea. But this idea had to come as a real revelation some thirty thousand years ago when a few lines drawn on rock suddenly turned into a living image of an animal. Graphic works by Ryszard Gieryszewski are unusually simple and unobtrusive; there is nothing spectacular or locacious about them. Their rigid forms are reduced, to blackness and whiteness, to either vertical or horizontal arrangements, to squares and the only trail of life; that of human finger. They speak of fundamental matters clearly and simply with utmost seriousness and severity. Gieryszewski's art is modest and it probes primary truths. Yet it is precisely those commonplace truths which we completely overlook in this roaring world of ours with its overabundant information and its nervous pursuit of the transitory.

12

Ryszard Gieryszewski

Warszawa, ul. Grzybowska 16/22 m 514

Urodzony w 1936 r. w Warszawie.

Studia w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie 1959—1964.

Twórczość w zakresie malarstwa i grafiki artystycznej.

Wystawy indywidualne

1964 Warszawa, Salon Debiutów • 1966 Warszawa, Teatr Dramatyczny • 1967 Warszawa, Galeria Sztuki Współczesnej • 1968 Warszawa, Galeria ZPAP • 1970 Bydgoszcz, Galeria „S” • 1974 Padwa • Treviso • Asolo • 1976 Piastów, BWA • Warszawa, Galeria „Kordegarda” • 1979 Szczecin, Zamek Księżąt Pomorskich • 1979 Biuro Wystaw Artystycznych Warszawa • 1980 Świnoujście, KMPiK • 1981 Biuro Wystaw Artystycznych Łódź •

Udział w wystawach okręgowych i ogólnopolskich

1964 Warszawa w sztuce, Warszawa • 1965 Wystawa malarstwa w XX-lecie PRL, Warszawa • Warszawa w sztuce, Warszawa • Wystawa Młodego Malarstwa, Sopot • Ogólnopolska Wystawa Młodej Grafiki, Poznań • 1966 I Festiwal sztuk pięknych, Warszawa • 1967 Człowiek i praca w Polsce Ludowej, Warszawa • 1968 II Triennale rysunku, Wrocław • II Festiwal sztuk pięknych, Warszawa • V Wiosna opolska, Opole • Ogólnopolska Wystawa młodego malarstwa, rzeźby i grafiki, Sopot • Wystawa malarstwa młodych, Warszawa • 1969 Warszawa w sztuce, Warszawa • IV Ogólnopolska wystawa grafiki, Warszawa • II Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa, rzeźby i grafiki, Sopot • Lenin i jego idea, Warszawa • Kontrasty. kontynuacje i poszukiwania, Warszawa • Świat w którym żyjemy, Warszawa • IV Salon lutowy, Zakopane • Wojna i pokój w twórczości plastycznej, Poznań • V Festiwal polskiego malarstwa współczesnego, Szczecin • W stronę romantyzmu, Warszawa • Malarstwo w Polsce Ludowej, Warszawa • 1971 25 lat malarstwa pol-

skiego, Poznań • Grafika w Polsce Ludowej, Warszawa • Ogólnopolska Wystawa malarstwa, rzeźby i grafiki „Portret człowieka”, Warszawa • II Ogólnopolska wystawa pokonkursowa grafiki, Łódź • 1972 IV Festiwal sztuk pięknych, Warszawa • VI Festiwal polskiego malarstwa współczesnego, Szczecin • 1973 IV Ogólnopolska wystawa pokonkursowa grafiki, Łódź • Człowiek XX wieku, Warszawa • Spotkania krakowskie, Kraków • 1974 V Festiwal sztuk pięknych, Warszawa • VII Festiwal polskiego malarstwa współczesnego, Szczecin • Warszawa w malarstwie 1944—1974 w zbiorach Muzeum Historycznego m. st. Warszawy, Warszawa • 1975 Wystawa prac laureatów konkursów „Najlepsza Grafika miesiąca”, Warszawa • Quadriennale drzeworytu i linorytu polskiego, Olsztyn • 1976 Autoportret, Warszawa • VII Ogólnopolska wystawa grafiki, Warszawa • 1978 Ogólnopolska wystawa grafiki, Warszawa • VII Festiwal sztuk pięknych, Warszawa • Nurt geometryczny w grafice XX wieku, Warszawa • Najlepsza grafika roku 1977, Warszawa • „Prezentacje I”, Warszawa • Poplenerowa wystawa malarstwa, pleneru w Swinoujściu, Szczecin • 1979 Najlepsza grafika roku 1978, Warszawa • Pokonkursowa wystawa II Ogólnopolskiego konkursu graficznego im. J. Gielniaka, Jelenia Góra • Pokonkursowa wystawa malarstwa, grafiki i medalierstwa „W obronie pokoju, Rzeszów • Warszawscy laureaci imprez i konkursów graficznych krajowych i międzynarodowych, Warszawa • Artyści Warszawy w Międzynarodowym Roku Dziecka, Warszawa • 1980 X Festiwal polskiego malarstwa współczesnego, Szczecin • Wystawa okręgu warszawskiego ZPAP, Warszawa • 1981 Najlepsza grafika roku 1980, Warszawa • Tendencje konstruktywistyczne, Warszawa • Wystawa grafiki „Skąd dokąd”, Poznań • Ogólnopolska wystawa grafiki, Warszawa • XV lat konkursu najlepszych grafik roku, Warszawa • 1983 wystawa poplenerowa „Cieplice 83” •

Udział w wystawach międzynarodowych

1967 V Biennale młodych, Paryż • Intergrafik 67, Berlin • 1968 Intergrafik 67, Warszawa • Leningrad • 1970 Przeciw wojnie i faszyzmowi, Warszawa • Intergrafik 70, Berlin • Międzynarodowa wystawa książek i grafik z okazji 100 rocznicy urodzin Lenina, Warszawa • 1972 Ibizgrafic 72, Ibiza • Międzynarodowa wystawa sztuki „Człowiek i jego świat”, Montreal • II Biennale Drzeworytu, Bańska Bystrzyca • 1973 Intergrafik 73, Berlin • Międzynarodowy festiwal artystyczny, Wellington • 1975 Międzynarodowa wystawa sztuki „30 zwycięskich lat”, Moskwa • Berlin • Praga • 1976 Międzynarodowe triennale drzeworytu Xylon 7, Fryburg • 1979 Międzynarodowe triennale drzeworytu Xylon 8, Fryburg • Ludwigshafen • 1980 Międzynarodowa kolekcja dla dzieci z Lasek, Warszawa • 1981 II Międzynarodowa wystawa „Małe formy grafiki, Polska — Łódź 81”, Łódź •

Udział w wystawach sztuki polskiej za granicą

1965/66 Współczesne malarstwo polskie, Moskwa • 1966 Współczesne malarstwo polskie, Bukareszt • 1966/67 Współczesne malarstwo polskie, Berlin • 1967 Współczesne malarstwo polskie, Sofia, Belgrad, Lubljana, Praga • Wystawa prac grafików warszawskich, Vaasteraas, Sztokholm • Wystawa 16 artystów polskich, Edynburg, Oksford • 1969 Wystawa 18 współczesnych malarzy polskich, Turku, Oulu, Joensuu, Helsinki

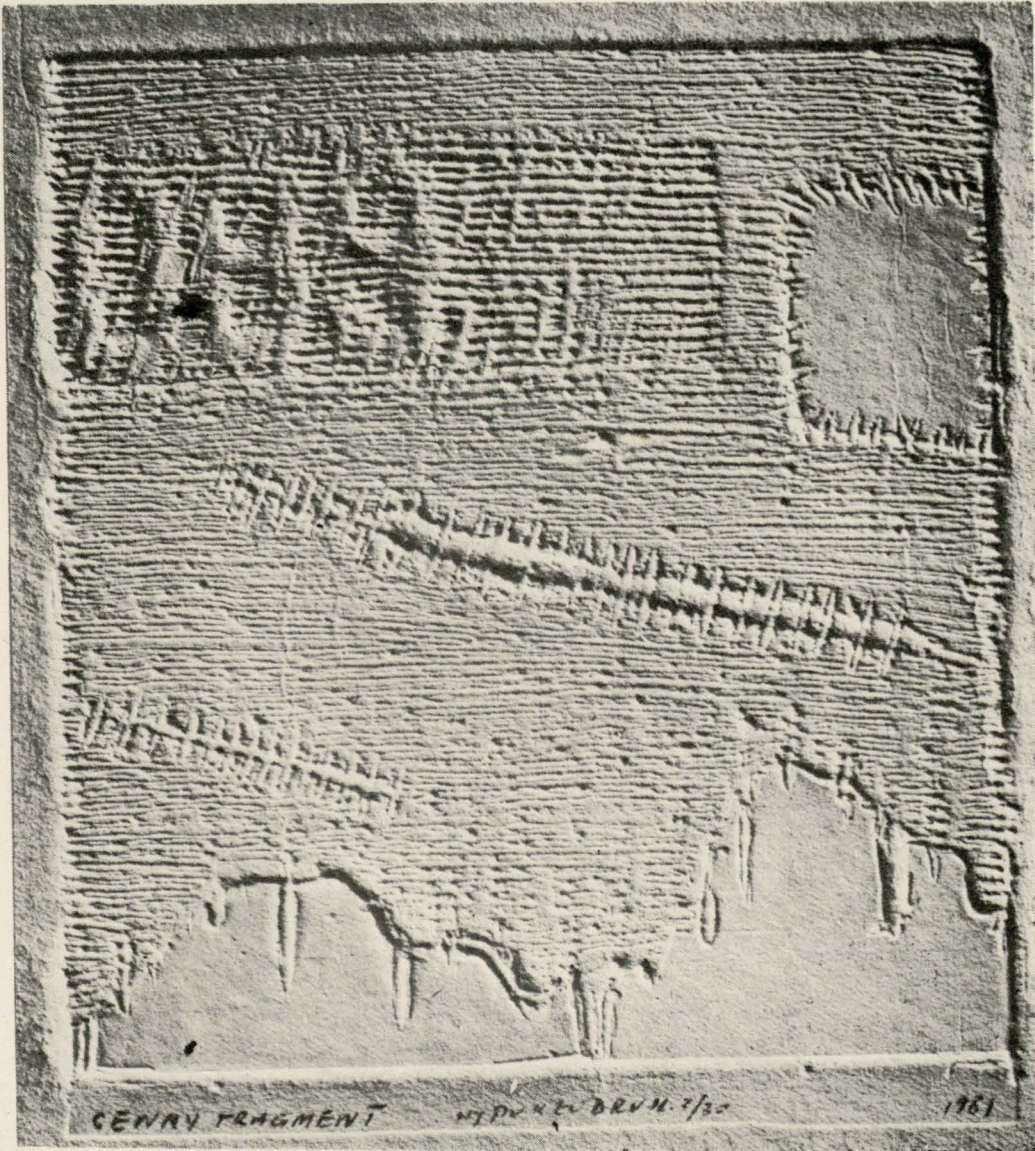
• Wystawa grafiki polskiej, Budapeszt, Bukareszt • Wystawa współczesnego malarstwa i grafiki polskiej, Edynburg, Manchester, Blackburn, Southorp • Wystawa współczesnego malarstwa polskiego, Edynburg • 1970 Wystawa współczesnego malarstwa i grafiki, Bolton, Lancaster • Wystawa prac 26 malarzy warszawskich, Härnösand, Sundsvall, Ostersund • Wystawa grafiki polskiej o tematyce leninowskiej, Rzym • Lenin we współczesnej grafice polskiej, Burges, Paryż • Chambery, Angers, Amiens, Grenoble, Reims, La Rochelle • 1972 Wystawa polskiego malarstwa, Helsinki, Tampere, Turku, Rovaniemi • Wystawa współczesnej grafiki polskiej, Leningrad, Moskwa • 1973 Wystawa grafiki polskiej, Bregencja • Współczesna grafika polska, Praga, Bratysława • Wystawa grafiki i plakatu polskiego, Esch-sur-Alzette • Warszawa w malarstwie współczesnym, Berlin • Wystawa sztuki polskiej, Lubeka • Wystawa sztuki polskiej, Malmö • Wystawa grafiki polskiej, Rzym • 1974 Wystawa prac artystów Okręgu Warszawskiego ZPAP, New Delhi • Grafika artystów warszawskich, Berlin • Wystawa sztuki polskiej, Baltimore • Wystawa grafiki, plakatu i tkaniny artystycznej, Oslo • 1975 Warszawa w malarstwie, Praga • Współczesne malarstwo polskie, New Delhi • 1977 Warszawscy graficy, Londyn • Jahresausstellung • 75 polnische Künstler zeigen Malerei — Grafik — Plastik, Darmstadt, Winterausstellung 76 Düsseldorf • 1978 Współczesna grafika warszawska, Atma Ata • 1980 Wystawa grafiki, Sofia • Wystawa grafiki Belgrad • Wystawa polskiej sztuki, Biörneborgo, Herloigto • 1981 Wystawa polskiej grafiki, Praga • 1982 International Vereinigung der Hochschneider Xylon" Österreichische Sektion und Polnische Sektion Kunsterhaus, Wien •

Nagrody

1964 Warszawa w sztuce, Warszawa — nagroda w dziale malarstwa • 1968 II Festiwal sztuk pięknych, Warszawa — srebrny medal • Wystawa malarstwa młodych, Warszawa — nagroda w dziale malarstwa • 1969 III Festiwal sztuk pięknych, Warszawa — brązowy medal • II Ogólnopolska wystawa malarstwa młodych, Rzeszów — stypendium MKiS • 1978 Najlepsza grafika roku 1978, Warszawa — nagroda • 1979 Najlepsza grafika roku 1978, Warszawa — nagroda • X Festiwal polskiego malarstwa współczesnego, Szczecin — nagroda • II Ogólnopolski konkurs graficzny im. J. Gielniaka — wyróżnienie honorowe • Ogólnopolska wystawa malarstwa, grafiki i medalierstwa „W obronie pokoju”, Rzeszów — I nagroda za zestaw prac graficznych • 1980 Najlepsza grafika roku 1979, Warszawa — nagroda tygodnika „Kultura” • 1981 Najlepsza grafika roku 1980, Warszawa — nagroda Prezydenta miasta Warszawy • Ogólnopolska wystawa grafiki, Warszawa — nagroda Pracowni Sztuk Plastycznych • 1983 IV Ogólnopolski konkurs graficzny im. J. Gielniaka, II nagroda — srebrny medal • Kwadrienale drzeworytu i linorytu polskiego w Olsztynie — II nagroda za zestaw prac •

Prace w zbiorach

Muzeów Narodowych w Warszawie, Szczecinie i Wrocławiu, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Historycznego m. st. Warszawy, Gabinetu Rycin Uniwersytetu Warszawskiego, Muzeum Regionalnego w Jenieniej Górze, Muzeum Narodowego w Budapeszcie oraz w Galerii Grafiki w Bańskiej Bystrzycy.

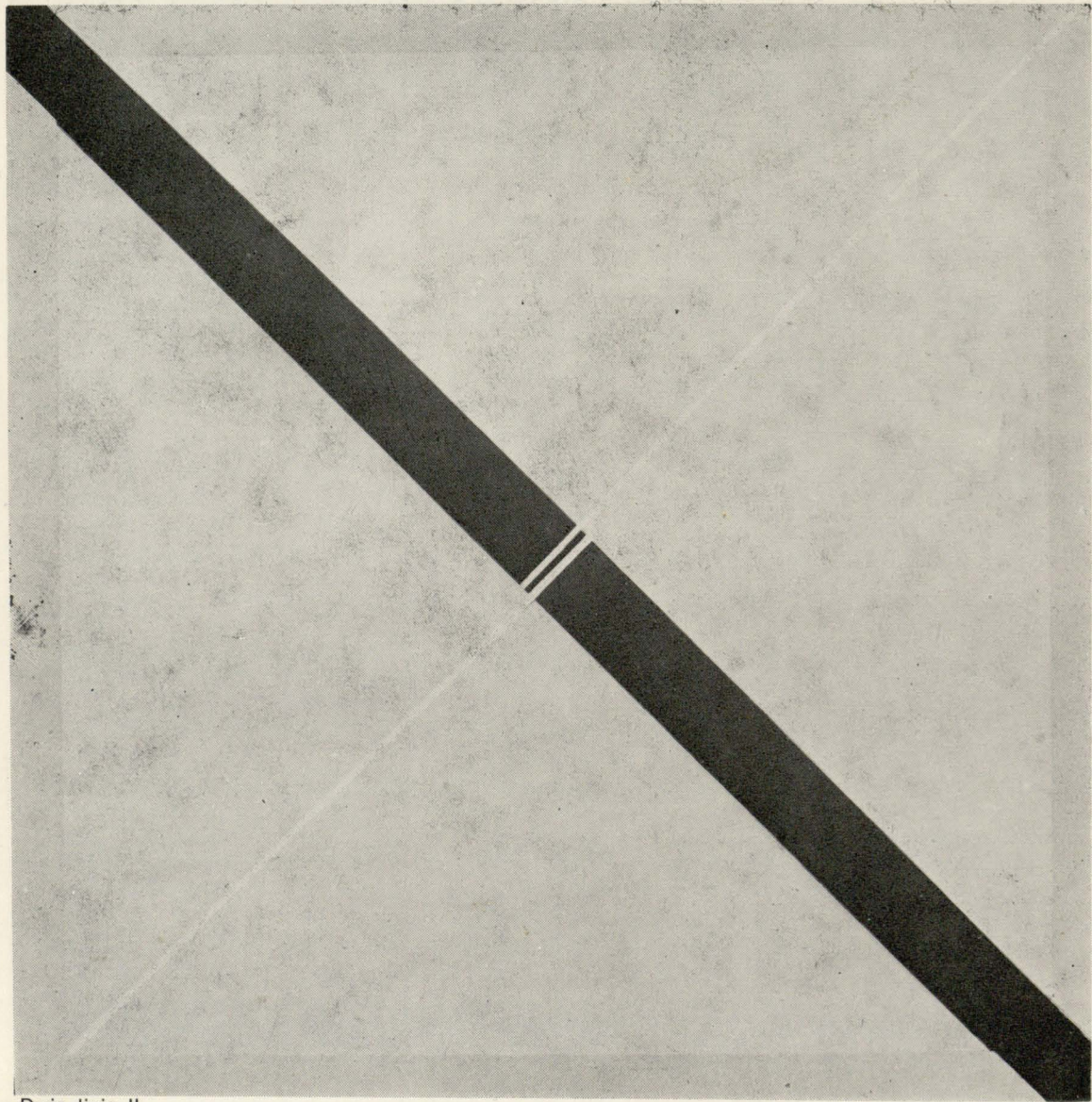
CENRY FRAGMENT

H.P.V. 42 DRUM 1/30

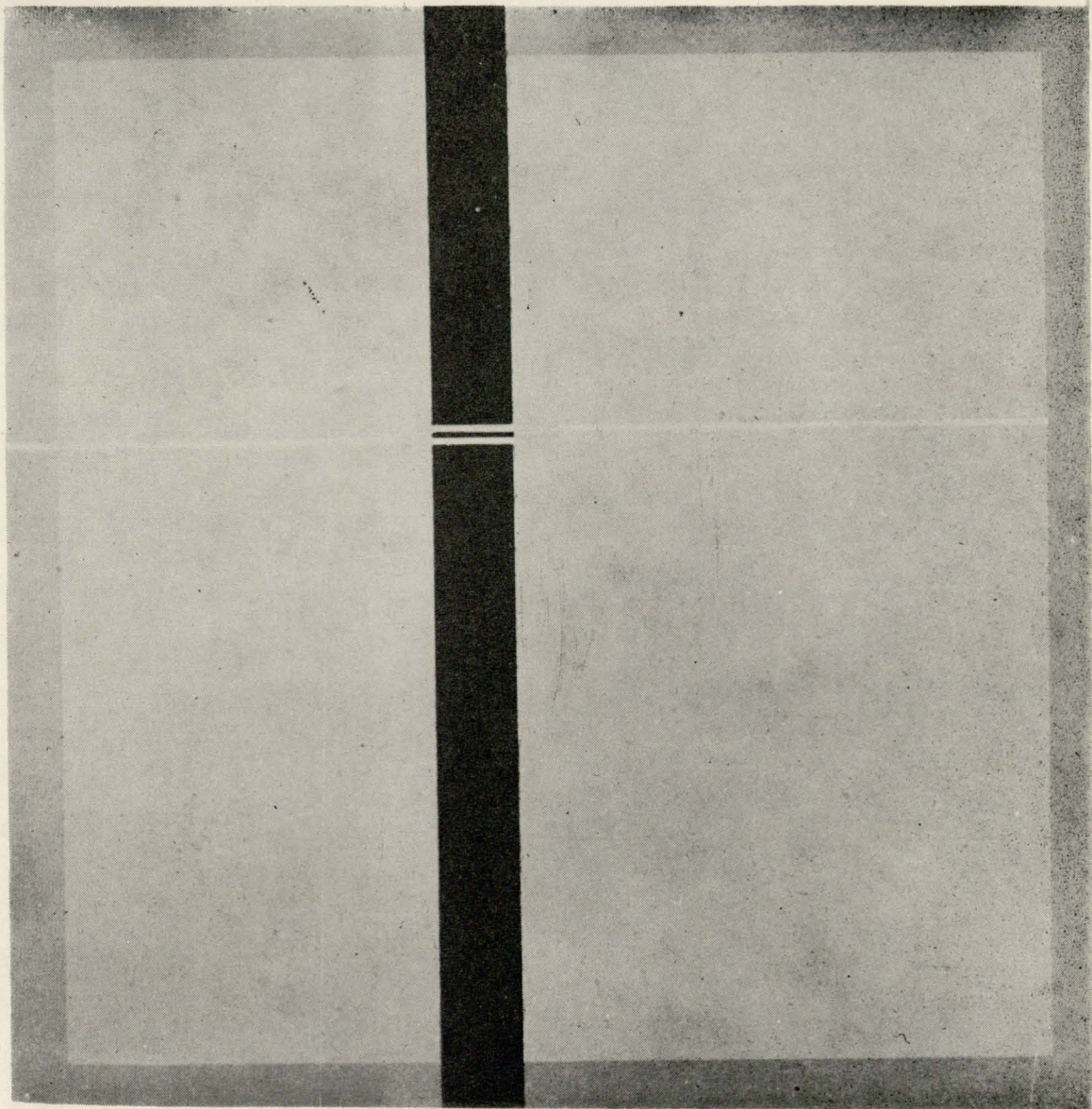
1961

Cenny fragment

16

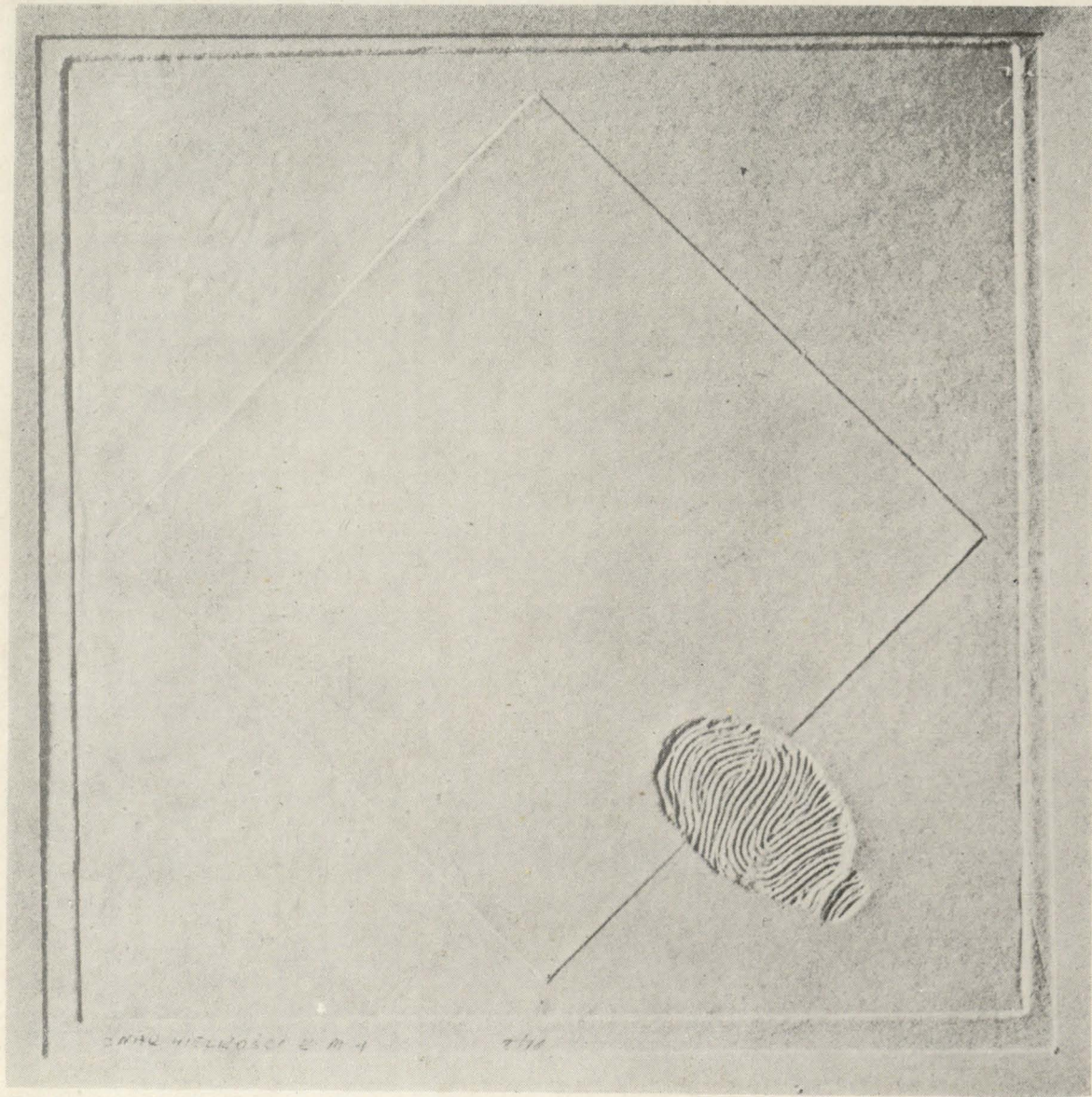

Dwie linie II

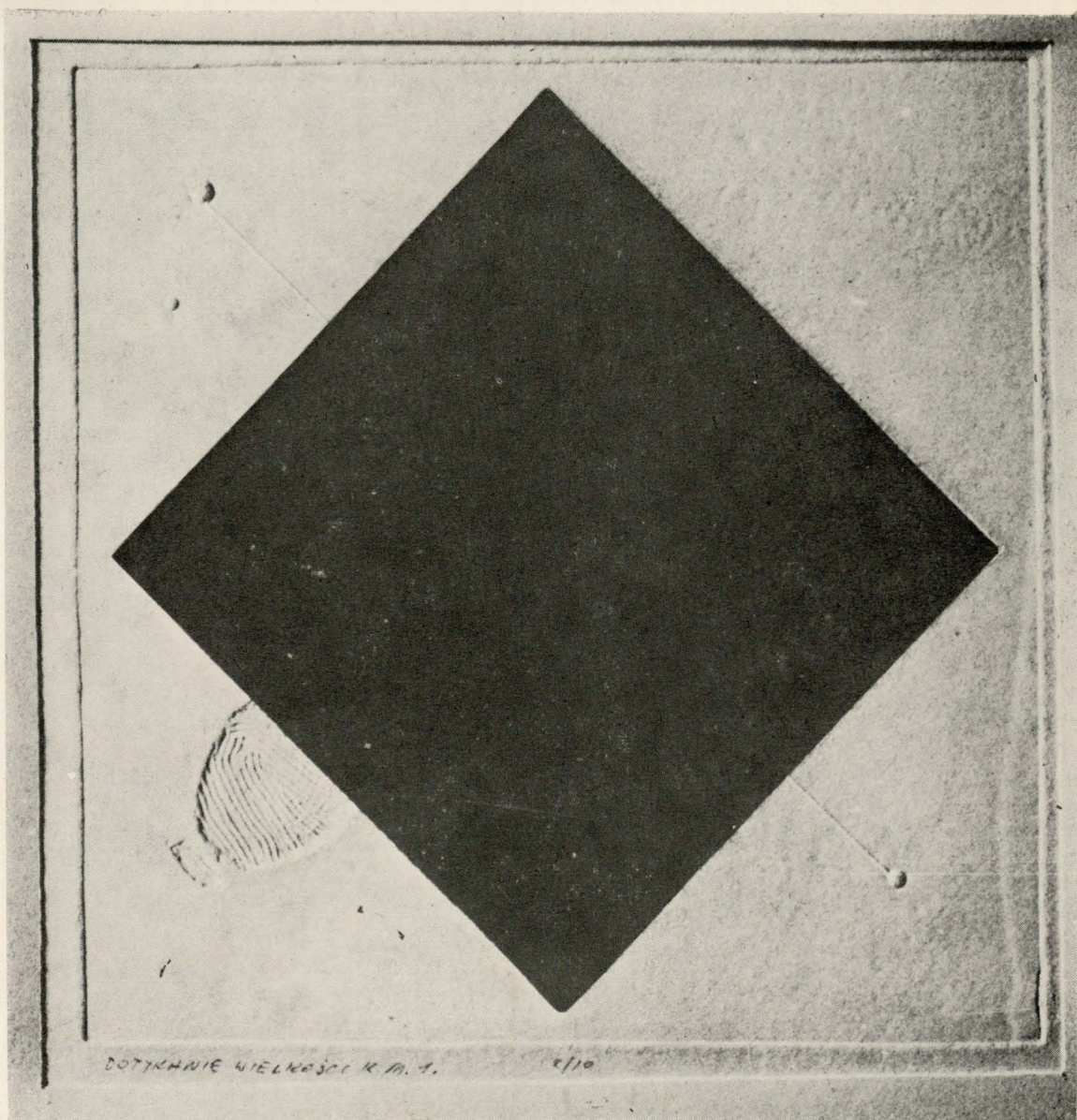

Dwie linie I

18

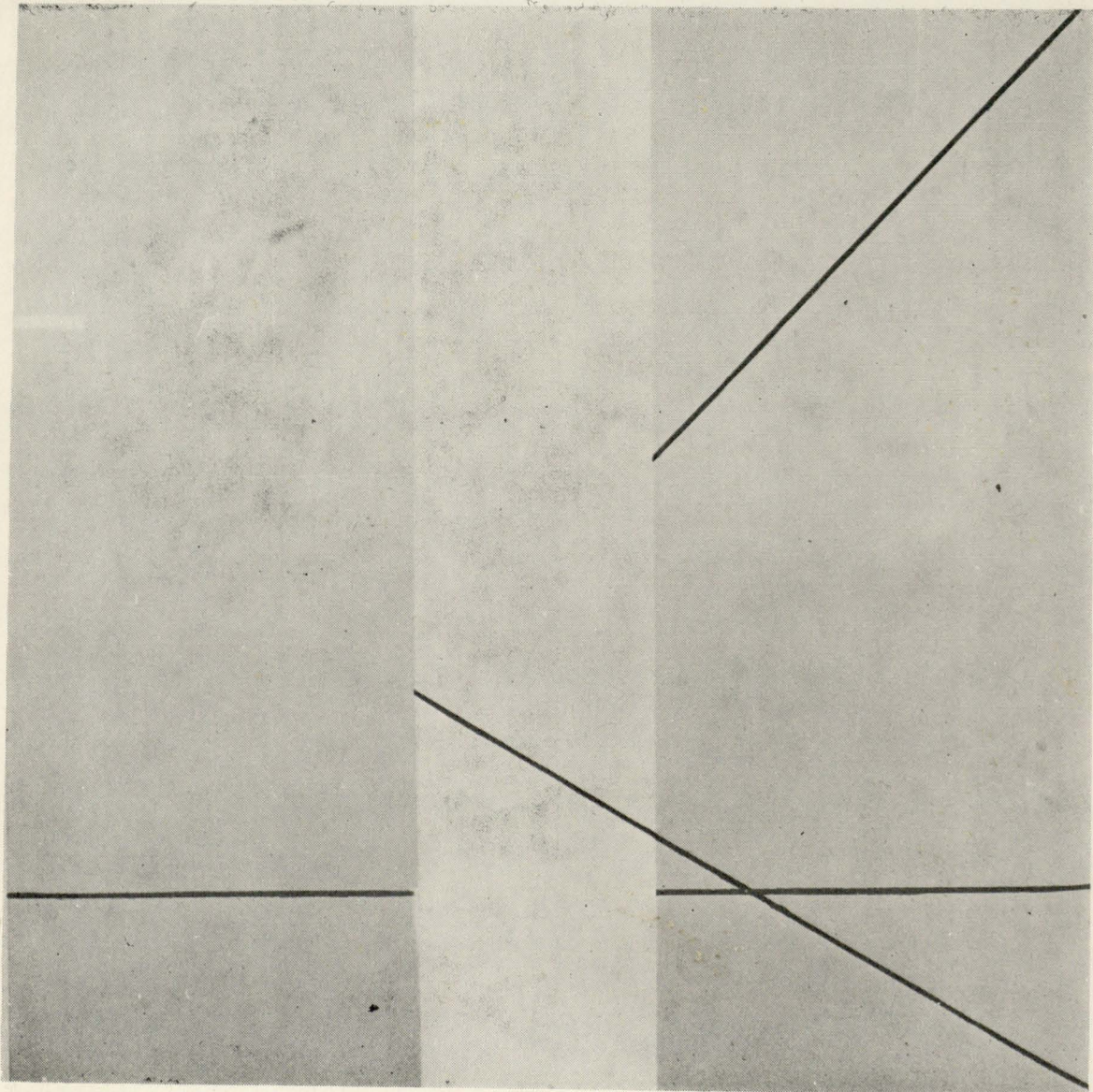
Dotykanie wielkości KM 1

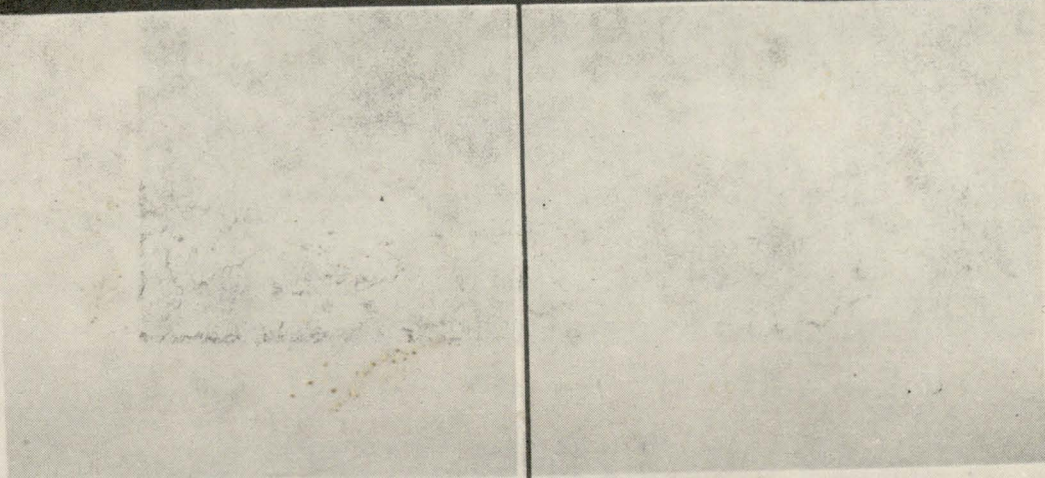
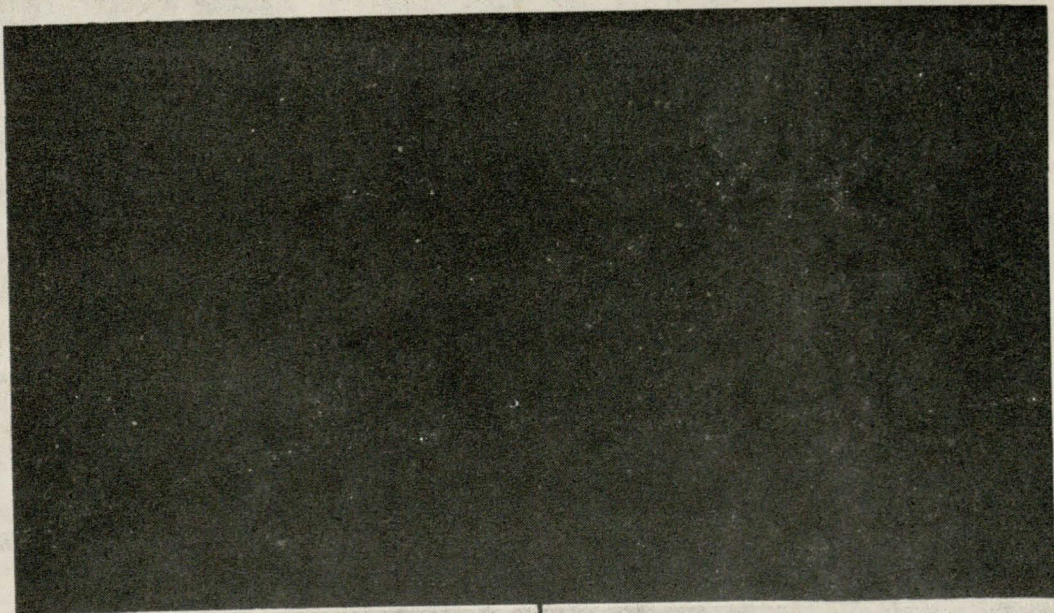
DOTYKANIE WIELKOŚCI K M. J.

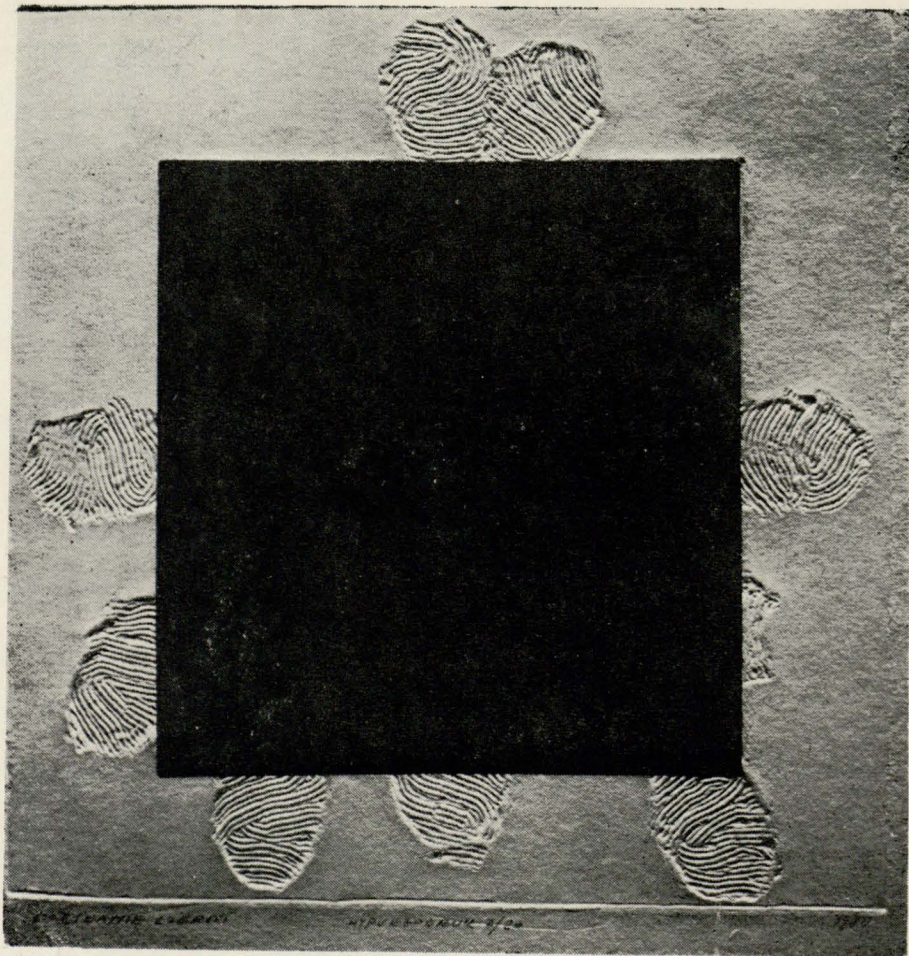
2/10

Dotykanie wielkości KM 1

Dwie linie III

Układ graficzny katalogu: Ryszard Gieryszewski

Zdjęcia: Erazm Ciołek, J. Sergo Kuruliszwili

24